

Germà Colón: un europeu de Castelló

LLUÍS GIMENO BETÍ (*)

La Universitat Jaume I es va honorar en nomenar Doctor Honoris Causa Germà Colón i Domènech el dia 14 del present mes perquè els mèrits de la persona que aqueix dia s'incorporarà, amb tots els honors, a la nostra Universitat, posen en relleu tant la significació de la seua obra científica com l'interès de la nostra institució per reconèixer-la d'una manera formal.

Colón és un cas singular en la vida cultural castellanenca. En una època en què la nostra llengua no era ensenyada a la Universitat ni enlloc i, a més, era menyspreada i fins i tot humiliada, ell hi va entrar en contacte de la mà dels estudis de romàniques. Entrar en el món de la ciència, de la Filologia i de la Lingüística Romàniques, li va permetre d'estendre les miers i es va adonar que si volia arribar a desentranar els ètims de mots valencians no tenia més remei que fer-ho des d'un punt de vista pan-romànic, és a dir, només el coneixement dels eixos sincrònic i diacrònic neolatins li permetria de poder aprofundir veritablement i arribar al moll de l'os de les paraules.

Colón es llança amb entusiasme a col·laborar amb un dels seus primers mestres, el Doctor Badia i Margarit, en la càtedra de Gramàtica Històrica Espanyola de la Universitat de Barcelona; en aquella època entra en contacte amb Mateu i Llopis, Riquer i Casacuberta, entre d'altres, els quals fora de les aules universitàries li ensenyen tot allò referent a la llengua catalana que ell no podia adquirir dins els claustres d'aquella universitat. Després d'haver llegit el doctorar a Madrid amb una tesi sobre el parlar castellanenc en què asatjava el mètode geolingüístic sobre un parlar valencià, se'n va a Lovaina i Zuric amb una beca, i allà es posa definitivament en contacte amb el bo i millor dels romanistes europeus, com ara un altre mestre seu, el gran lexicògraf suís Walter von Wartburg, Sever Pop, etc. A partir de 1954 resideix a Basilea i hi desenvolupa una intensa tasca docent, primer com a lector (1954), després com a "Privatdozent" (1959), professor extraordinari (1963) i des del 1967 com a catedràtic numerari de Filologia Iberoromànica.

Colón des d'un bon començament de la tasca investigadora va publicar en les revistes més rellevants en el món de la Filologia Romànica, així com també en totes les altres que han anat apareixent i que hi tenen relació o amb algun aspecte d'erudició o literari. Cal dir que la publicació de *El Lèxico Catalán en La Romania*, el 1976, fou la consagració definitiva com a romanista admirat i respectat en tots els fóruns científics. La publicació de textos medievals és un altre aspecte que també cal destacar. No és estrany que un dels primers que va donar a la impremta fos el *Llibre d'Hores* que Mossèn Manuel Betí havia descobert, molts anys enrere, a l'Arxiu de l'Esplesia Parroquial de Morella i que dormia plàcidament en la Biblioteca de la Societat Castellonenca de Cultura. Ell, a través d'un examen filològic i lingüístic, afirmava que aquell text havia estat redactat a la diòcesi de Tortosa i és, actualment, l'únic llibre d'aquestes característiques que ens ha pervingut. El mètode de treball de Colón no és tancat ni dona res per definitiu, per això podem trobar-nos de vegades que insisteix en anàlisis que havia començat des de temps, com ara el cas de l'explicació de l'ètim del mot "rall" tractat l'any 1961 a la "Reveu de linguistique romane" i que enguany mateix ha tornat a donar a la impremta a la revista "Antiqua et nova Romania" de la Universitat de Granada en un homenatge al seu amic i col·lega José Mondéjar. El programa de recerca traçat des de les seves primeres passes l'han menat a la publicació i estudi -en col·laboració amb Arcadi Garcia a partir de 1970- dels Furs de València obra cabdal per a l'esclarament i tipologia del valencià dels primers temps. No es tracta d'enumerar tots els treballs de Colón, cosa que per una altra banda resultaria bastant feixuga atès el seu gruix, sinó de destacar i calibrar amb quina serietat científica treballa i està, per tant, en condicions d'opinar sobre temes polèmics a l'entorn de la llengua dels valencians com per exemple el de la unitat no perquè aquest tema necessita arguments provatoris en el camp de les llengües romàniques sinó pel fet que en determinades conjun-

tures socioculturals aquests arguments ajuden a centrar els fets, que algú o alguns, voldrien fora de la ciència, la cultura i la racionalitat.

Resta, encara, un darrer punt. Es el que es refereix a qui honora, avui, Germà Colón. La resposta és fàcil: La Universitat Jaume I. Aquesta resposta conté, emperò, diverses implicacions. D'antuvi, voldria posar en relleu que el gest de la Universitat Jaume I vol significar el seu pregon desig d'encarar-se dins la realitat sociocultural que l'envolta. Ja han passat els temps, gràcies a Déu, en què la nostra realitat cultural quedava al marge de les aules universitàries i si algú volia conèixer-la havia d'acudir a institucions de caràcter privat, com ara la Fundació Huguet o la mateixa Societat Castellonenca de Cultura esmentada ja diverses vegades al llarg de l'acte.

En segon lloc, hi ha l'obra científica de Colón, que abraça treballs de recerca i d'erudició i treballs de divulgació. No en dic res més, perquè la glossa de la seva obra és el que ha omplert la part central d'aquesta meua al·locució.

En tercer lloc hi ha el fet humà i personal que lliga el nom de l'homenatjar i la mateixa Universitat: Germà Colón és fill de Castelló de la Plana, i aquesta Universitat vol estar fortament arrelada a la ciutat. Res més natural, doncs, que la Universitat Jaume I haja volgut fer, d'aquest castellanenc de Basilea, un membre, amb tots els honors, de la nostra institució. Però jo gosaria dir que encara hi ha una quarta raó per a la investidura de Germà Colón i Domènech. I és el fet que amb aquest acte es fa realitat el desig d'una persona, que ha portat el nom de Castelló de la Plana per terres europees.

La Universitat Jaume I se sent joiosa, per tant, d'incorporar als seus rengles, i amb tots els honors, Germà Colón i Domènech, investigador savi i modest, que, ultra home de ciència, ha sabut ésser home del seu temps i del seu país, amb tot allò que de significació positiva pugua tenir la seva actitud.

(*) Catedràtic d'Escola Universitària de la Universitat Jaume I